

Workshop

STABILITA RODINY A POROZCHODOVÁ PÉČE O DĚTI VE VEŘEJNÉM MÍNĚNÍ

24. 6. 2021

IP 70612 - Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě a role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového uspořádání péče (2019-2022)

Program

1. Představení projektu

/Jana Barvíková/

2. Péče o děti po rozchodu rodičů na základě individuálních dat Ministerstva spravedlnosti

/Jana Paloncyová/

3. Rozhodnutí opatrovnických soudů o péči a výživě dětí na základě individuálních dat Ministerstva spravedlnosti a vybrané výsledky veřejného mínění

/Sylva Höhne/

PŘESTÁVKA

4. Stabilita rodiny a vnímání porozchodové péče o děti - Výběr z dat výzkumu veřejného mínění

/Lucie Žáčková/

5. Důležitost poradenství a odborné psychologické pomoci v řešení rozpadu rodiny dle VVM

/Jana Barvíková/

DISKUSE

**IP 70612 - Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě a
role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového
uspořádání péče
(2019-2022)**

(Dítě v rodičovském konfliktu)

Řešitel: Mgr. Jana Barvíková, Ph.D.

Další řešitelé:

Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.,

Ing. Sylva Höhne,

Mgr. et Mgr. Lucie Žáčková

Odborný garant: MPSV, 25. odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí

Projekt

Dítě v rodičovském konfliktu

2019: předvýzkum

- Konzultace projektu s experty a expertní rozhovory - psychologové, pracovníci OSPOD, soudci, advokáti, pedagogové ZŠ, odborní referenti MPSV a MS (květen – červenec 2019)
- Fokusní skupiny (5) – s pracovníky OSPOD, terapeutky, soudci, advokáty, mezioborová skupina (září 2019)
- Analýza dostupných statistických dat z oblasti opatrovnických řízení a způsobu jejich zjišťování

Výstupy:

- Workshop
- **Zpráva o rodině 2020**. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2019 →→→ www.vupsv.cz
- Barvíková, J. **Zpráva z fokusních skupin: Dítě v rodičovském konfliktu**. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2019 →→→ www.vupsv.cz
- Höhne, S., Palonciová, J. **Péče o děti po rozvodu či rozchodu**. Praha: VÚPSV, v. v. i., 2019 →→→ www.vupsv.cz

Projekt

Dítě v rodičovském konfliktu

2020-2021: výzkum (sběr dat, analýzy)

- **Hlubkové rozhovory**
 - s mladými lidmi (16-29 let), kteří jako děti zažili rozchod rodičů
 - s rodiči, kteří mají děti ve výlučné či střídavé péči
 - s rodiči se zkušeností s atypickými formami střídavé péče a společnou péčí
- **Dotazníkové šetření „Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění“**
- **Dotazníkové šetření zaměřené na péči o nezletilé děti po rozchodu rodičů**

Výstupy:

- Höhne, S., Palonciová, J. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnických řízení. Demografie. Roč. 63, č. 1 (2021), s. 3-21 (19 s.)
- Workshopy – 24. 6. 2021, prosinec 2021
- Výzkumná zpráva **Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění** (21/12)
- Policy paper (21/12)

Projekt

Dítě v rodičovském konfliktu

2022: analýza dat, příprava výstupů & prezentace výsledků

- **Odborná konference**
- **Souhrnná zpráva o výsledcích projektu**
- Příručky shrnující výsledky výzkumu pro potřeby vybraných profesí dotčených řešením či dopady rodičovského konfliktu (pedagogové MŠ a ZŠ, sociální pracovníci atd.)
- Článek v odborném periodiku

Péče o děti po rozchodu rodičů na základě individuálních dat Ministerstva spravedlnosti

Jana Paloncyová

Workshop projektu Dítě v rodičovském konfliktu

24. 6. 2021

Zdroje dat

➤ Hlubkové rozhovory

- ❖ s mladými lidmi (16-29 let), kteří jako děti zažili rozchod rodičů
- ❖ s rodiči, kteří mají děti ve výlučné či střídavé péči
- ❖ s rodiči se zkušeností s atypickými formami střídavé péče

➤ Dotazníkové šetření „Rodiče s dětmi ve výlučné či střídavé péči“ – plánováno na rok 2021, výstupy 2022

➤ Dotazníkové šetření „Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění“

➤ **DATA MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI**

Data Ministerstva spravedlnosti

- Poděkování panu Bc. Davidovi Pánkovi a Ing. Václavovi Jonášovi z Msp
- Statistické ročenky Msp - Statistické ročenky kriminality a soudních agend, Přehledy statistických listů
(<https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>)
 - **souhrnné tabulky počtů opatření, jedno dítě se tak objevuje v různých tabulkách**
- **Data za jednotlivé děti, o nichž rozhodl opatrovnický soud – 2008 až 2019 – zpracováno 2018, další analýzy součást výstupů 2021 a 2022**

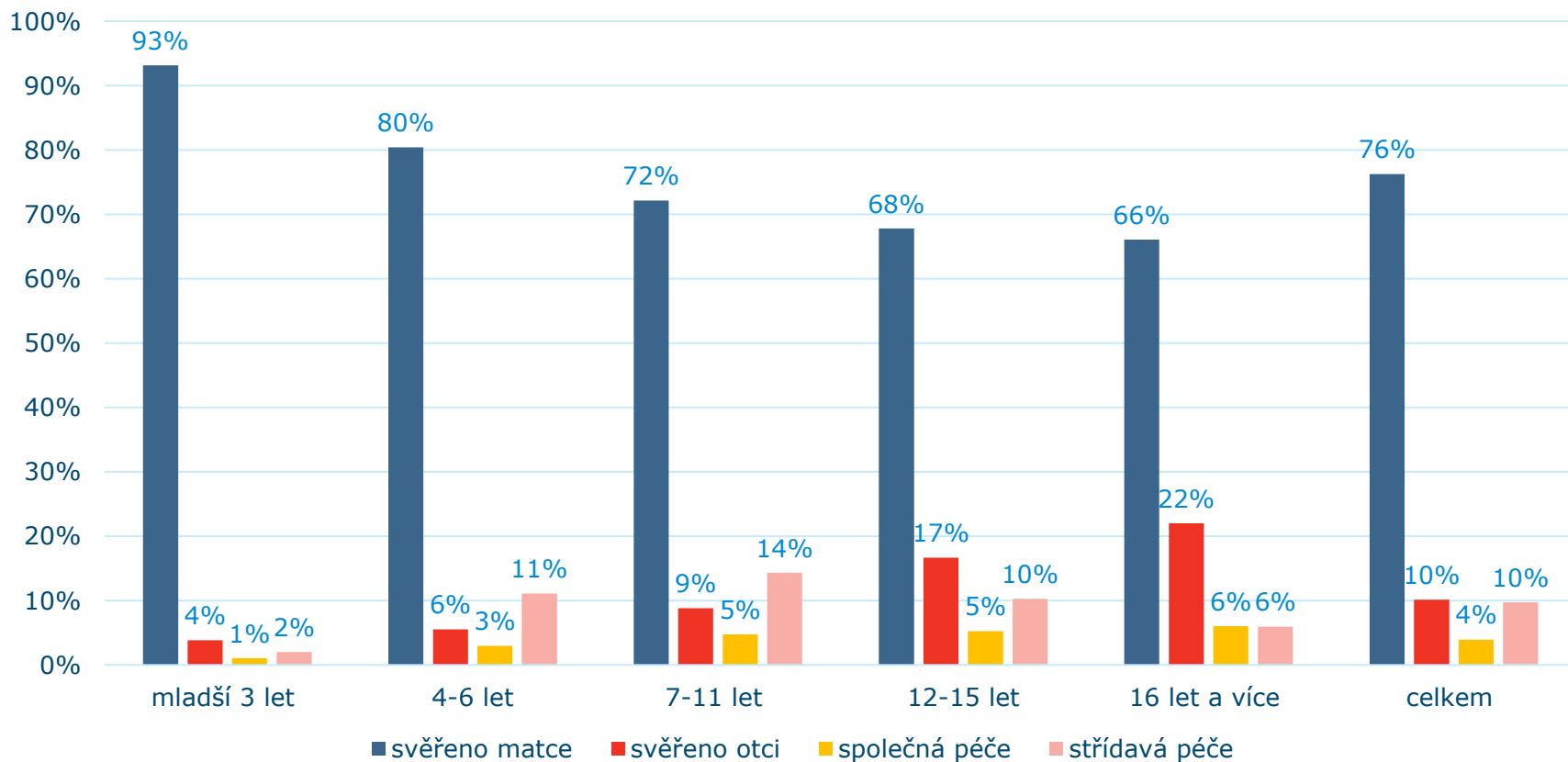
Opatrovnická řízení v roce 2018 - obsah

- **datová matice:** rok narození dítěte, datum zahájení soudního řízení, informaci o výsledku soudního řízení (typ péče o dítě, určení vyživovací povinnosti, úprava styku s rodiči – ne však jeho rozsah), informaci, zda před konečným rozhodnutím soudu bylo podáno odvolání a zda soud rozhodl na základě dohody rodičů
- rozlišeny jsou tzv. **první rozhodnutí, další rozhodnutí**, bez možnosti sledovat každé dítě v čase
- další sociodemografické údaje nejsou k dispozici, např. typ partnerství rodičů, jejich věk či vzdělání, nelze ani identifikovat děti pocházející z jedné rodiny
- **přidanou hodnotou**, na rozdíl od statistických ročenek - analýza podle věku dítěte, ale také např. propojení údajů o typu péče a povinnosti a výši výživného.

Děti podle hlavního předmětu rozhodnutí opatrovnického soudu, 2018

Typ rozhodnutí	absol.	v %
A. první rozhodnutí o péči a výživě	17 172	21,2
B. první rozhodnutí pro případ rozvodu o péči a výživě	7 148	8,8
C. první rozhodnutí o péči a výživě, první rozhodnutí pro případ rozvodu o péči a výživě	12 707	15,7
D. první rozhodnutí o péči a/nebo pro případ rozvodu	2 677	3,3
E. další rozhodnutí o péči	2 420	3,0
F. další rozhodnutí o výživě	19 778	24,4
G. další rozhodnutí o péči a výživě	5 612	6,9
H. rozhodnutí o úpravě styku	8 674	10,7
celkový počet dětí, jichž se daná rozhodnutí týkají	76 188	94,1
<i>jiné kombinace rozhodnutí</i>	4 747	5,9
celkový počet dětí	80 935	100,0

Výsledek opatrovnického řízení s ohledem na svěření dítěte do péče podle věku, 2018, v %

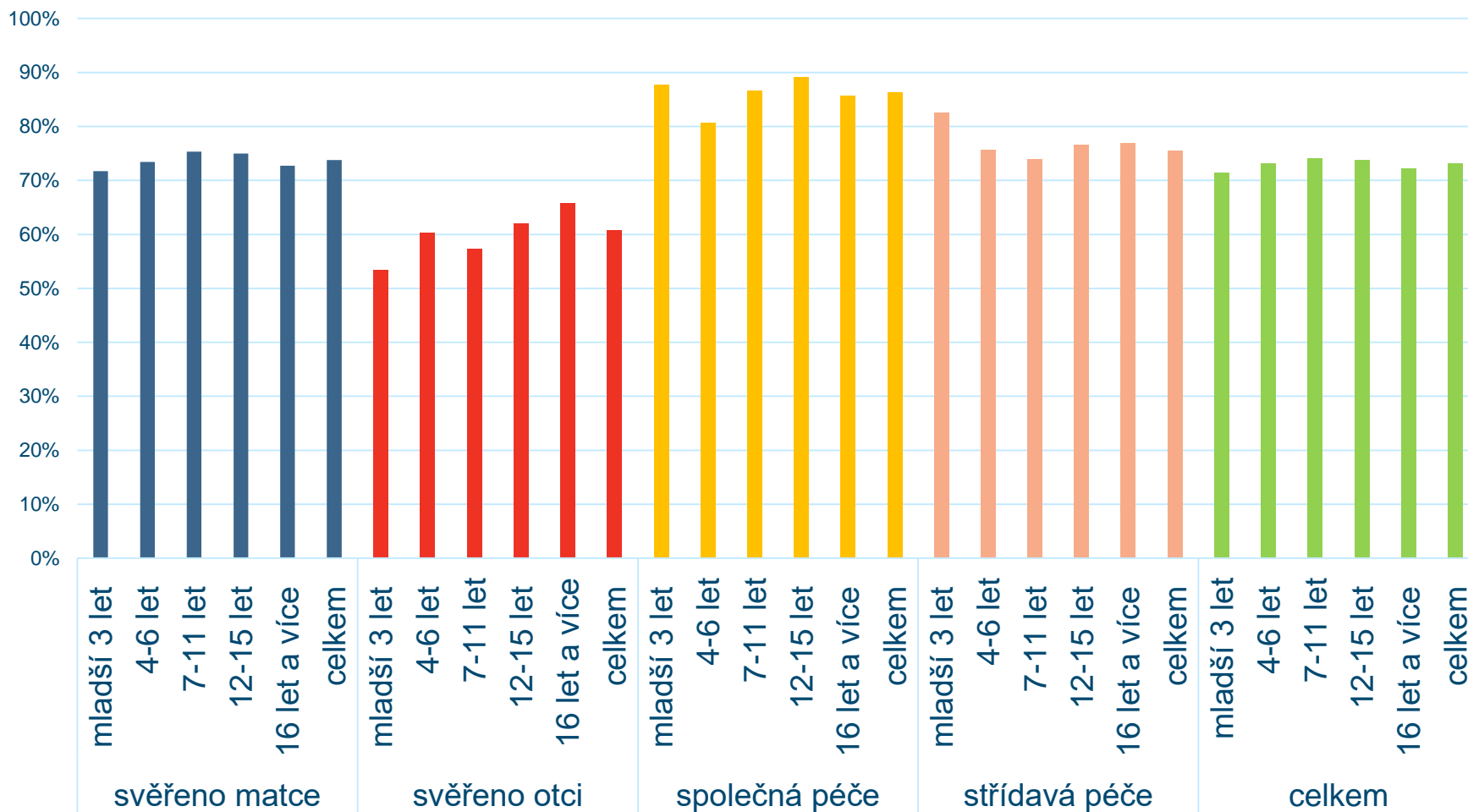
Zdroj: databáze Ministerstva spravedlnosti

Jaké uspořádání péče o dítě po rozvodu/rozchodu rodičů je podle Vás pro dítě v daném věku nejvhodnější?

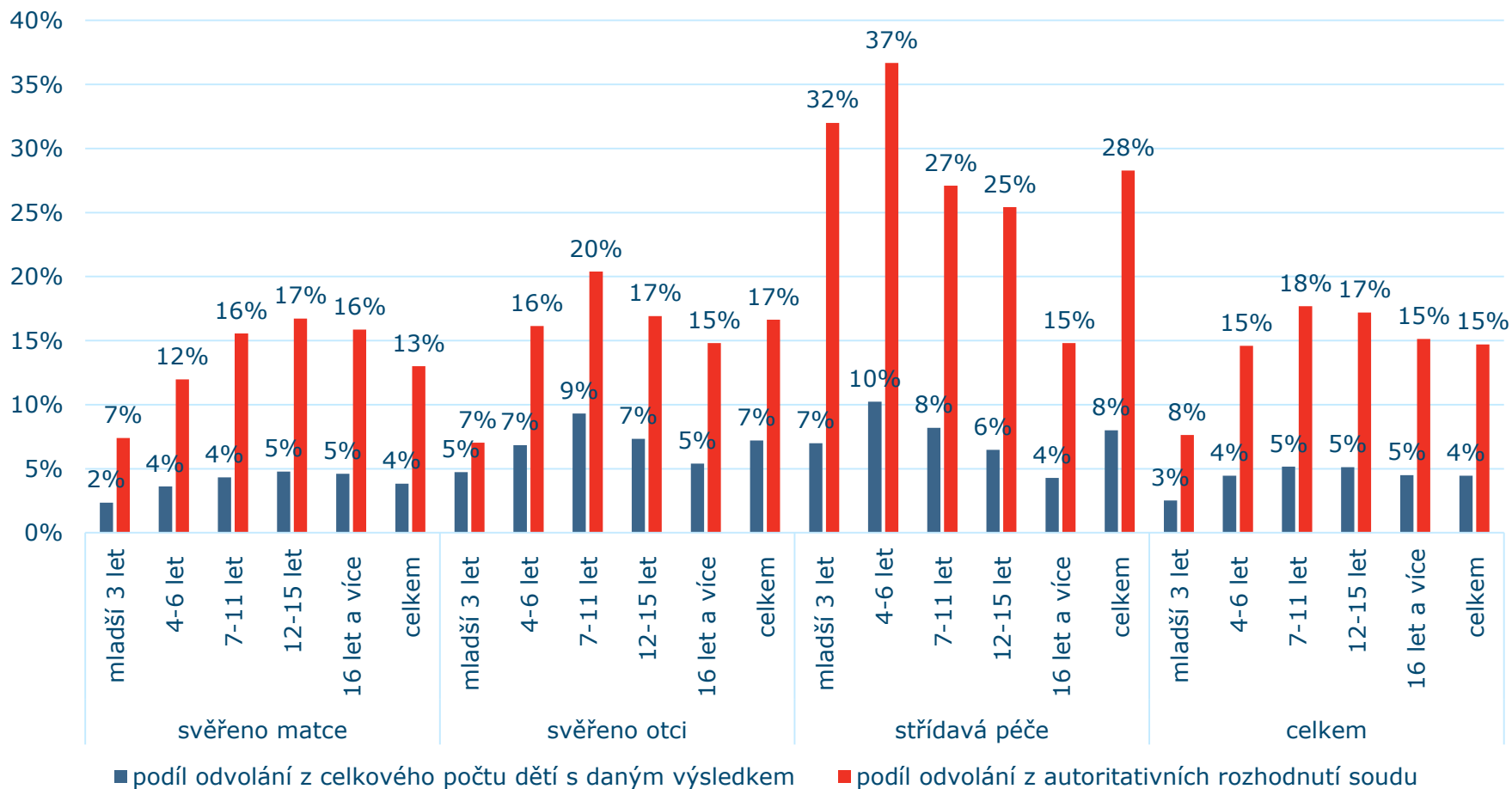
	převážná péče matky	převážná péče otce	víceméně rovnomé střídání matky i otce v péči	nevím
mladší 3 let	74,9	0,6	13,8	10,8
ve věku 4 až 6 let	38,4	1,8	48,7	11,1
ve věku 7 až 10 let	14,0	2,2	72,4	11,5
ve věku 11 až 14 let	7,5	3,1	77,8	11,6
ve věku 15 až 18 let	5,1	4,7	76,8	13,4

Zdroj: Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020

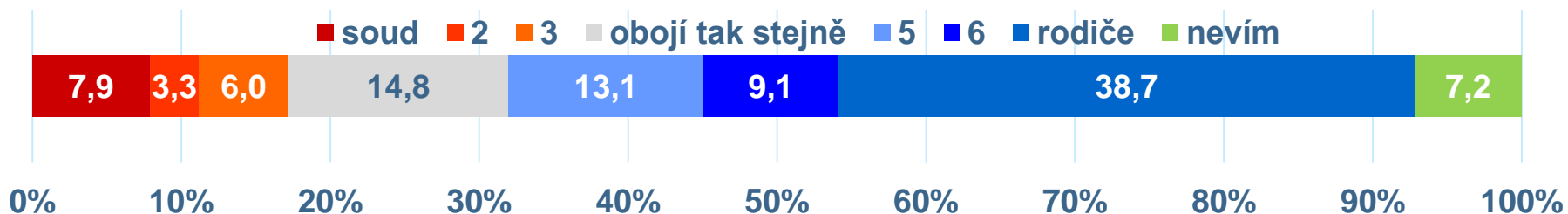
Dohoda rodičů podle svěření dítěte do péče a podle věku dítěte, 2018

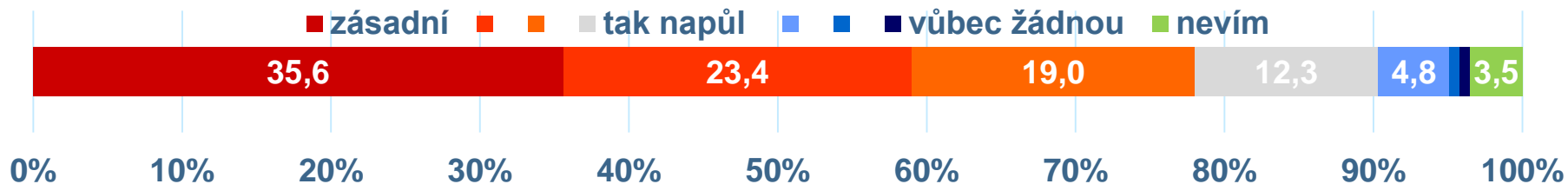
Podíl odvolání podle výsledku pravomocného soudního rozhodnutí o péči a věku dítěte, 2018, v %

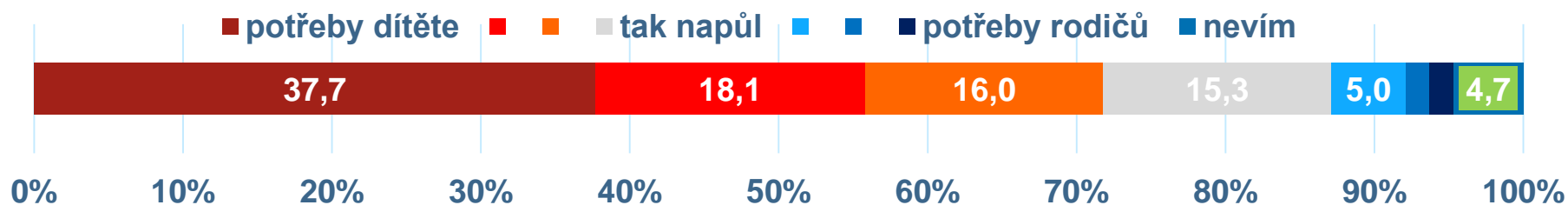
Kdo by měl nést odpovědnost za nastavení upořádání péče o dítě po rozchodu rodičů

Jakou roli by mělo hrát přání dítěte v rozhodování o uspořádání péče po rozchodu rodičů, pokud už je schopné ho vyjádřit

Čí potřeby by měly mít přednost při rozhodování o uspořádání péče o dítě po rozchodu rodičů

DĚKUJI ZA POZORNOST!

jana.paloncyova@vupsv.cz

ROZHODNUTÍ OPATROVNICKÝCH SOUDŮ O PÉČI A VÝŽIVĚ DĚTÍ

na základě individuálních dat Ministerstva
spravedlnosti

a vybrané výsledky veřejného mínění

Sylva Höhne

Workshop projektu Dítě v rodičovském konfliktu

24. 6. 2021

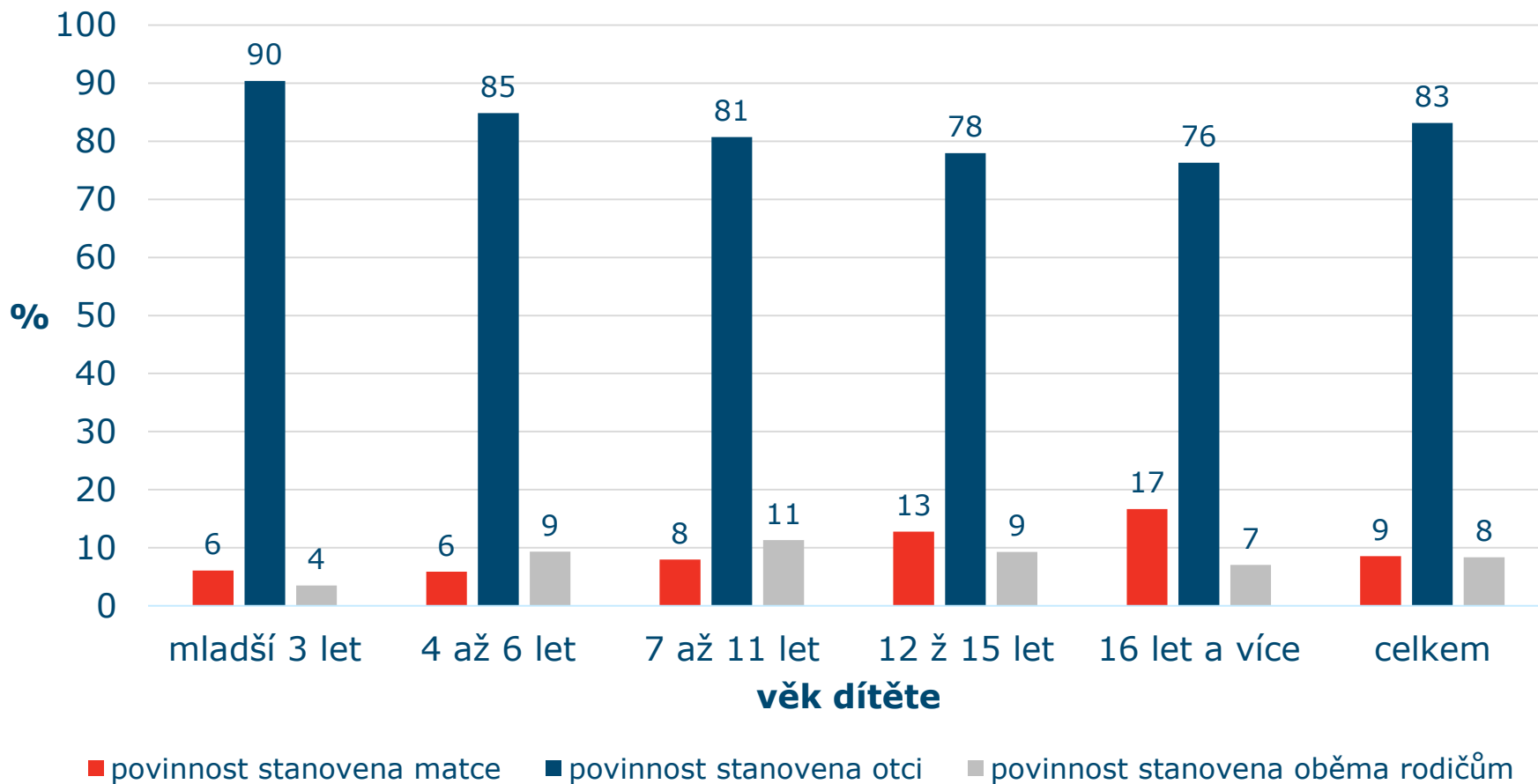
Vyživovací povinnost

- **Občanský zákoník § 910 – 923 (NOZ 89/2012 Sb.)**
- **potřeby oprávněného – dítěte**
- **schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného – rodiče**

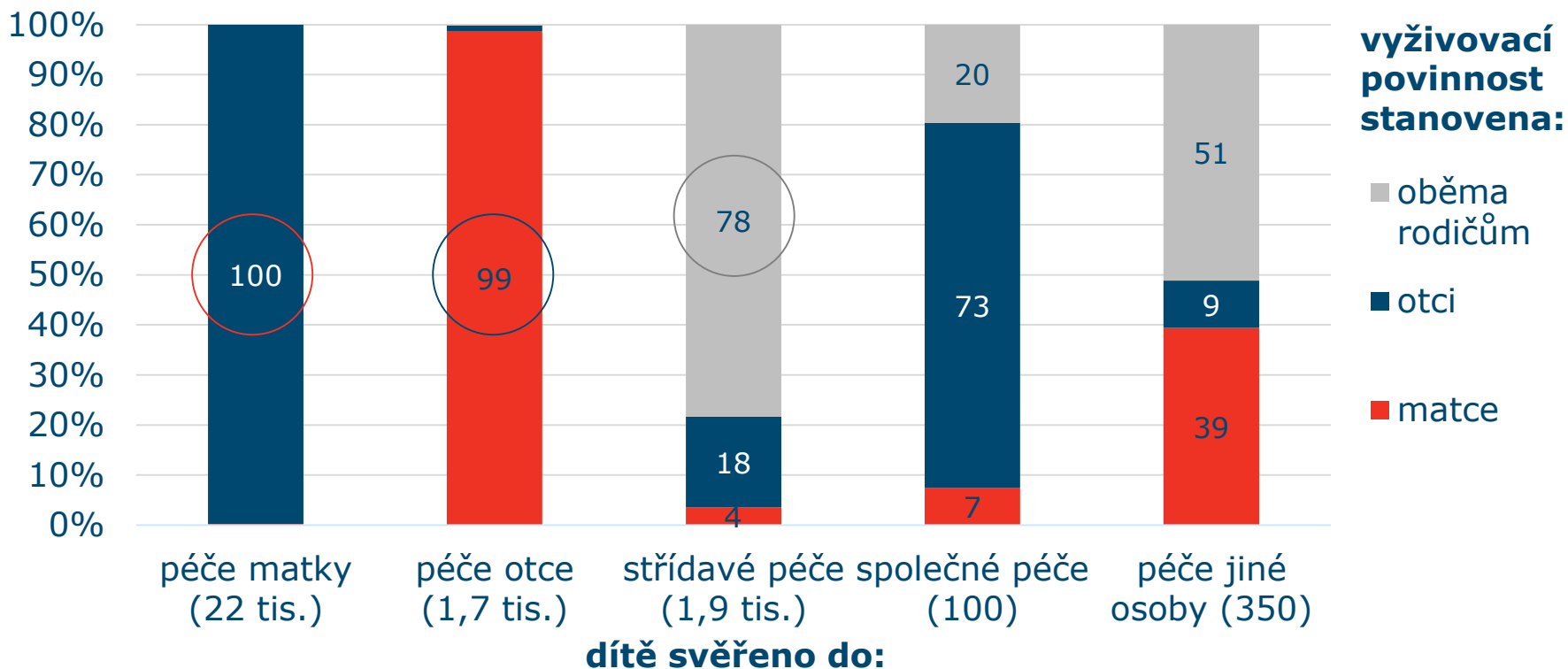
Opatrovnické soudy:

- **První rozhodnutí o výživě**
- **První rozhodnutí o výživě pro případ rozvodu**
- **Další rozhodnutí o výživě**
 - **povinnost platit výživné stanovena matce, otci, oběma rodičům, jiné osobě**
 - **z hlediska typu péče**

První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení vyživovací povinnosti, podle věku dítěte, 2018, v %

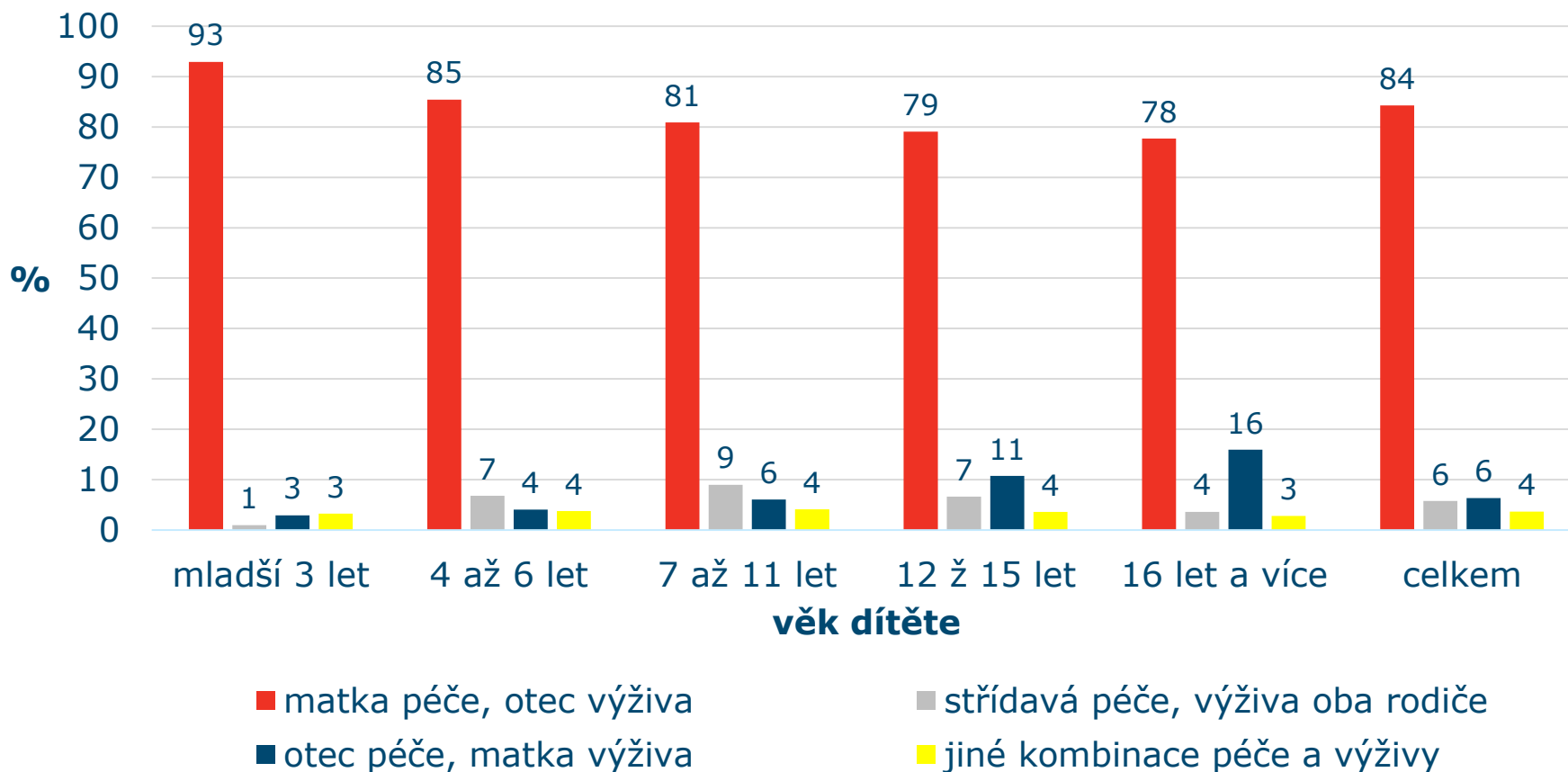
První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení péče a vyživovací povinnosti, 2018, v %

Nejčastější typy rozhodnutí soudu =>

- dítě svěřeno do péče matky, vyživovací povinnost stanovena otci
- dítě svěřeno do péče otce, vyživovací povinnost stanovena matce
- dítě svěřeno do střídavé péče, vyživovací povinnost stanovena oběma rodičům
- jiné kombinace svěřením do péče a určení vyživ. povinnosti

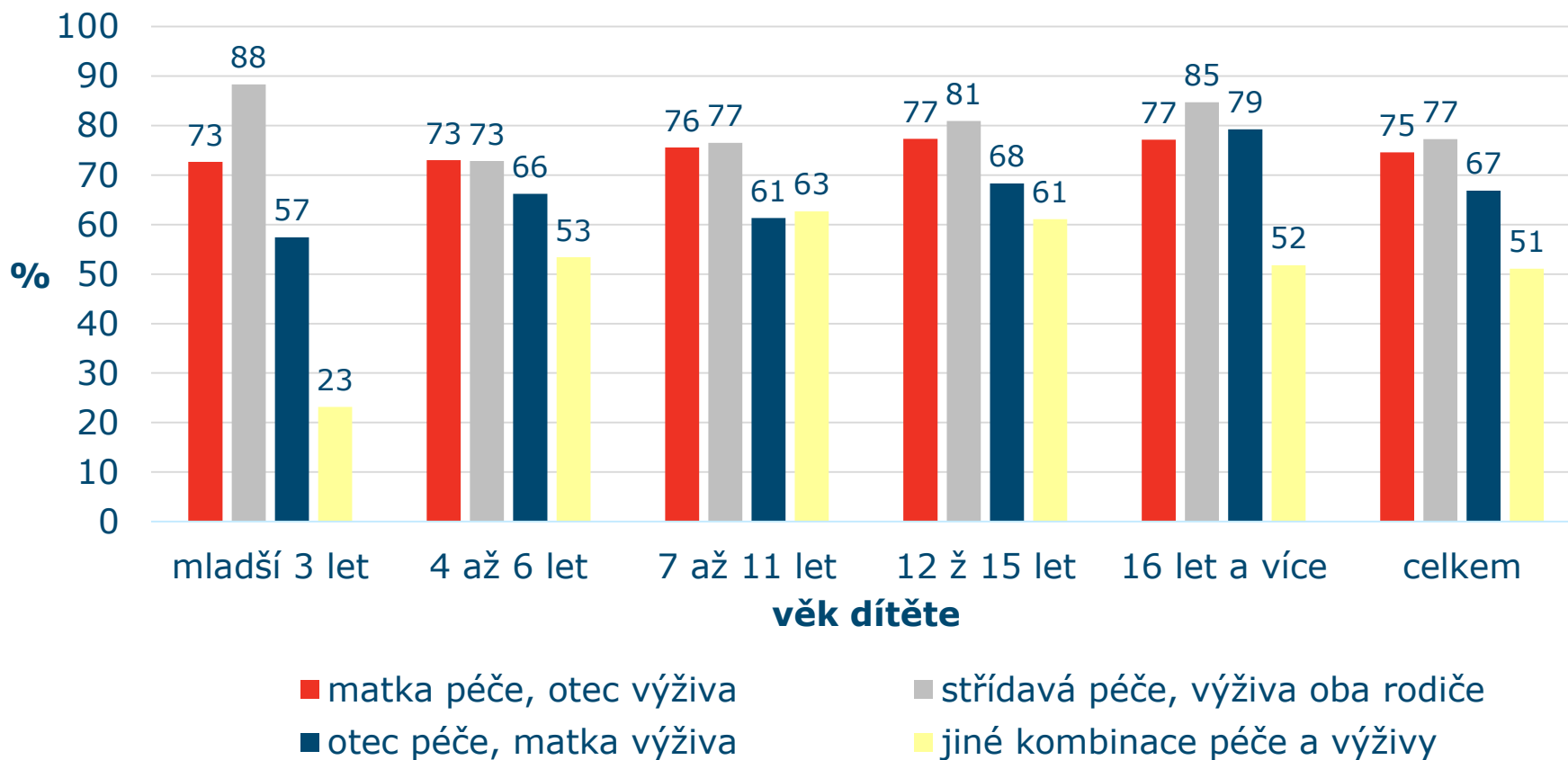
První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení péče a vyživovací povinnosti, podle věku dítěte, 2018, v %

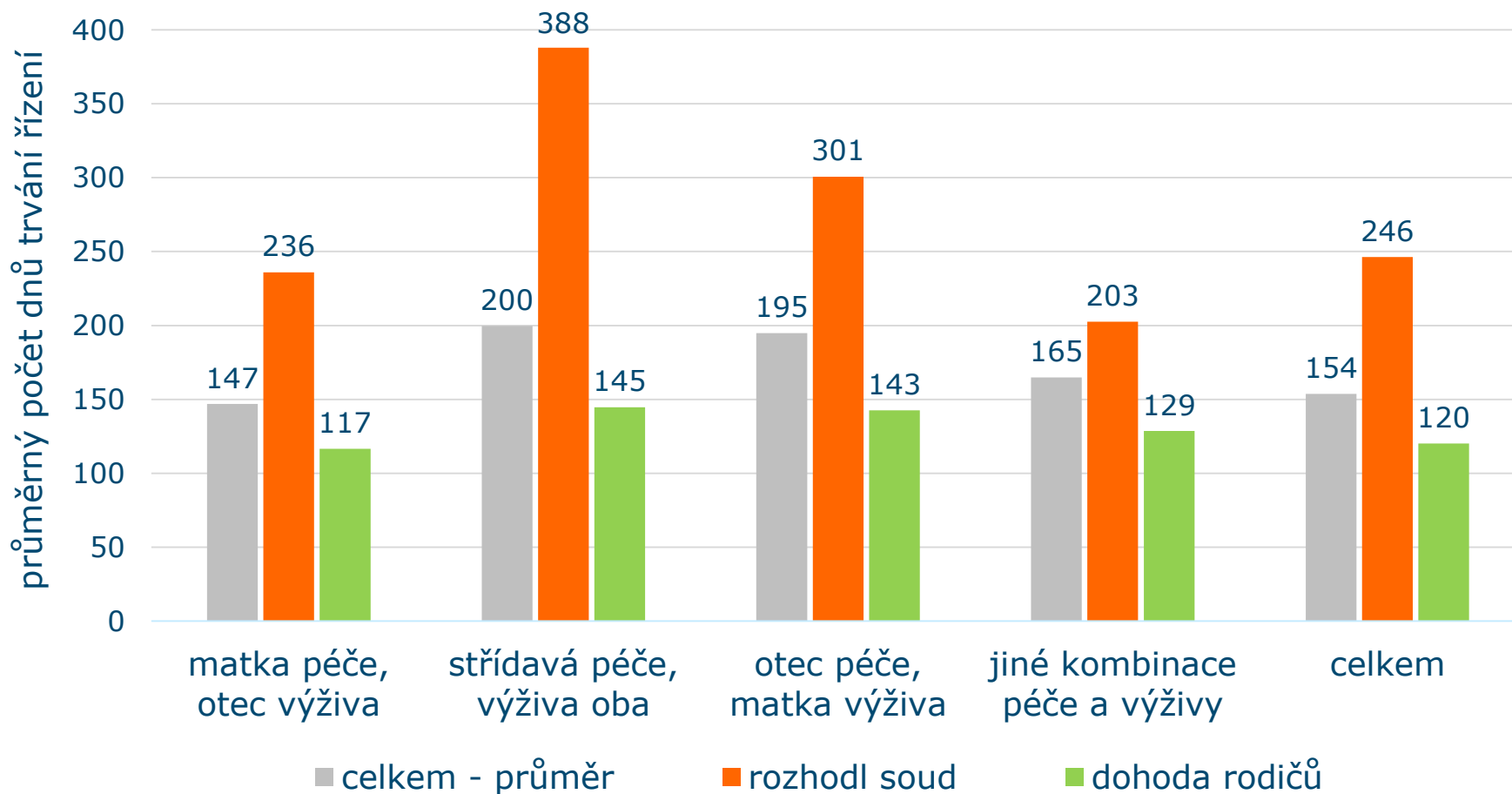
26 tisíc dětí (25 % mladší 3 let, 21% 4-6 let, 31 % 7-11 let, 16 % 12-15 let, 8 % 16 a více let)

Zdroj: databáze Ministerstva spravedlnosti

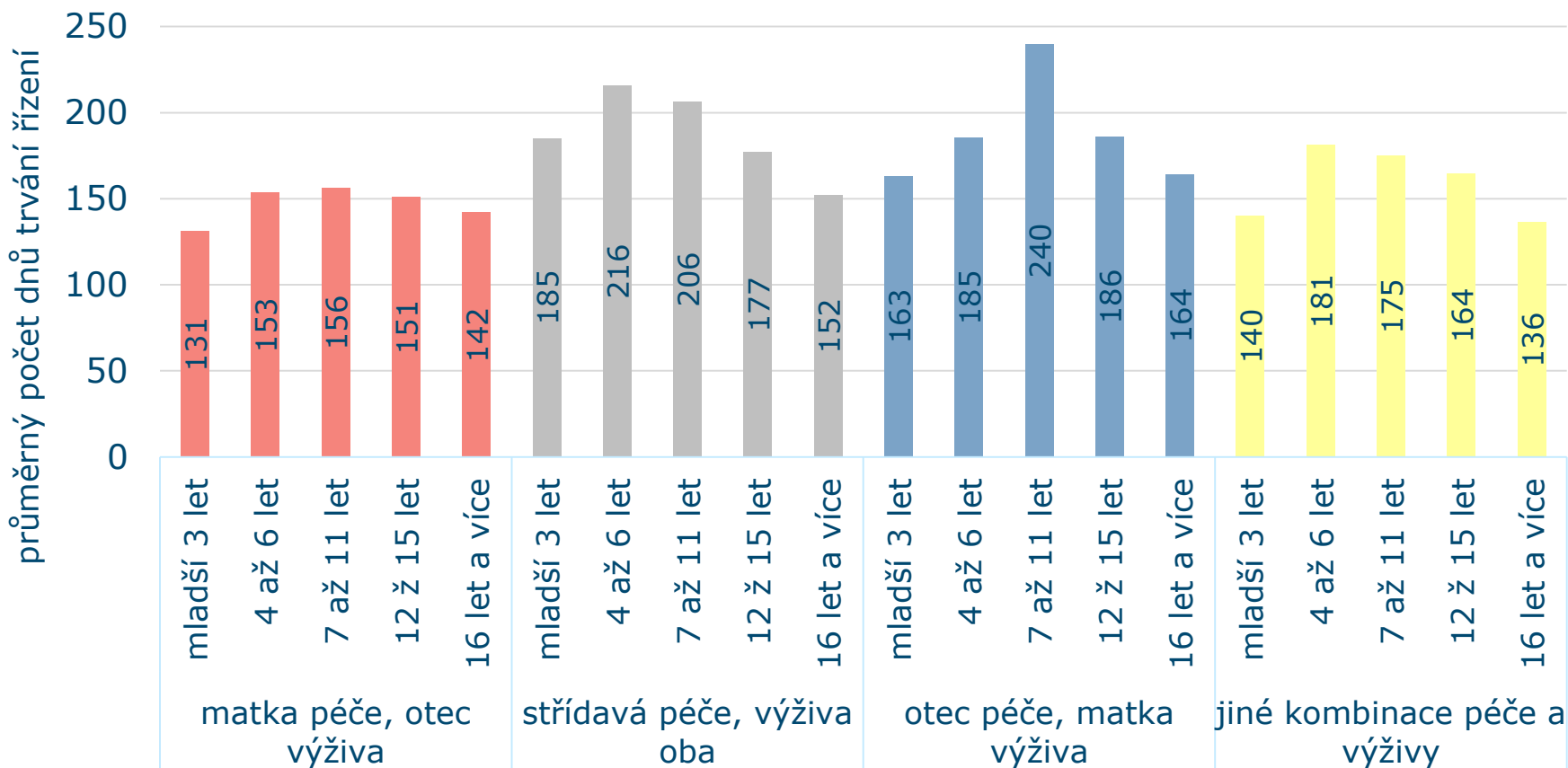
První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení péče a vyživovací povinnosti, dohoda rodičů, 2018, v %

Průměrná délka opatrovnického řízení – úprava péče a výživy, rozhodnutí soudu vs. dohoda rodičů, 2018

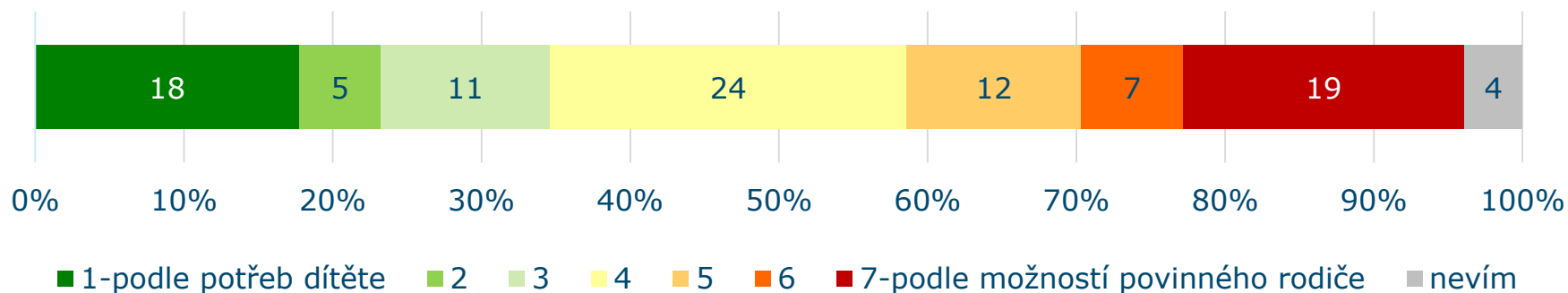
Průměrná délka opatrovnického řízení – úprava péče a výživy, podle věku dítěte, 2018

První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení péče a vyživovací povinnosti – shrnutí

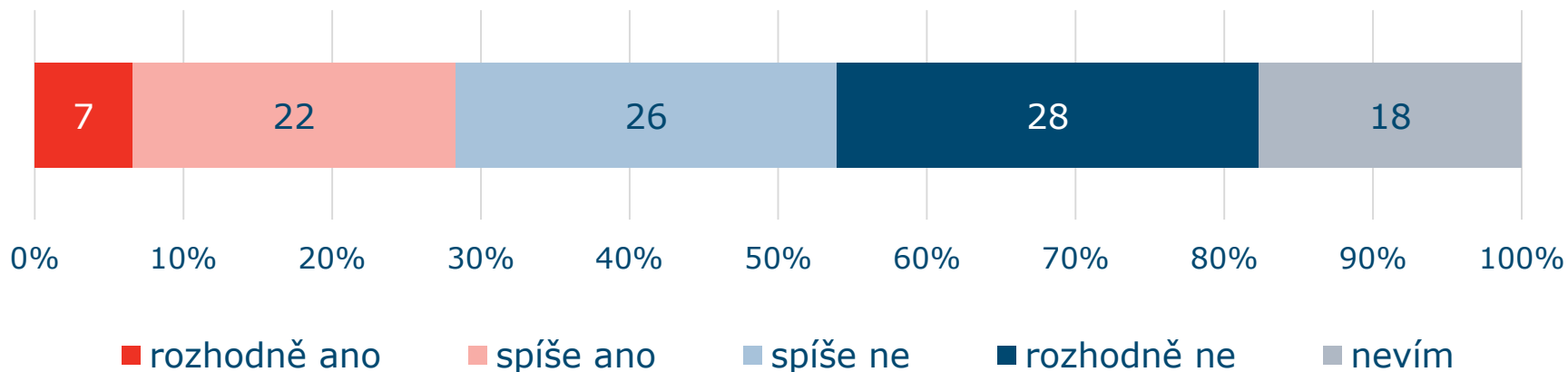
- zhruba každé druhé dítě je předškolního věku, každé třetí 7-11 let
- 84 % dětí svěřeno do péče matky, vyživ. povin. stanovena otcům
- s věkem dítěte častěji děti svěřovány otcům, vyživ. povin. matkám
- střídavá péče a vyživ. povin. obou rodičů nejčastěji u dětí 7-11 let (4-6 let, 12-15 let)
- 3/4 soudních rozhodnutí – na základě dohody rodičů
- dohoda rodičů významně zkracuje délku soudního řízení
- řízení trvá v průměru 5 měsíců (dohoda: 4 měs., soud: 8 měs.)
- řízení bez dohody rodičů na základě autoritativního verdiktu soudu, vůči kterému ještě bylo podáno odvolání – 4 % dětí (17 měs.)

Má být výše výživného na dítě nastavena podle potřeb dítěte nebo podle možností rodiče, který má výživné platit?

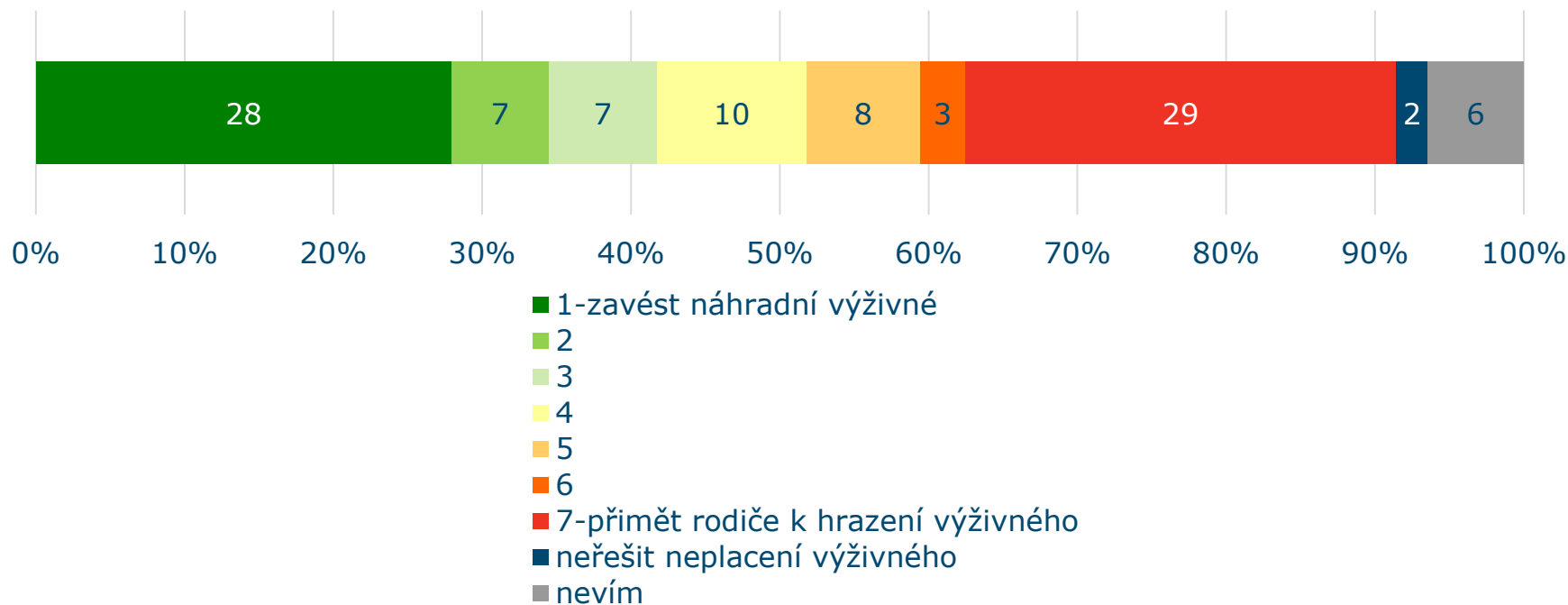
- **muži x ženy** (potřeby dítěte (1-3): 31 % muži, 42 % ženy)
- **zkušenost s vlastním rozvodem**
- **zkušenost s rozvodem v rodině (rodiče, vlastní, děti), v nejbližším okolí, žádná**

Výživné je ve skutečnosti spíše využíváno pro potřeby matky než pro potřeby dítěte.

- **muži x ženy (muži: ano 38 %, ne 43 %; ženy: ano 18 %, ne 66 %)**
- **zkušenost s vlastním rozvodem**
- **zkušenost s rozvodem v rodině (rodiče, vlastní, děti), v nejbližším okolí, žádná**

Mělo by podle Vás být zavedeno „náhradní výživné“, nebo by stát spíše měl přimět toho rodiče, který má výživné platit, aby ho hradil? Stát by měl:

- **potřeby dítěte x možnosti povinného rodiče**

DĚKUJI ZA POZORNOST!

sylva.hohne@vupsv.cz

Stabilita rodiny a vnímání porozchodové péče o děti

-

Výběr z dat výzkumu veřejného mínění

Lucie Žáčková

O výzkumu

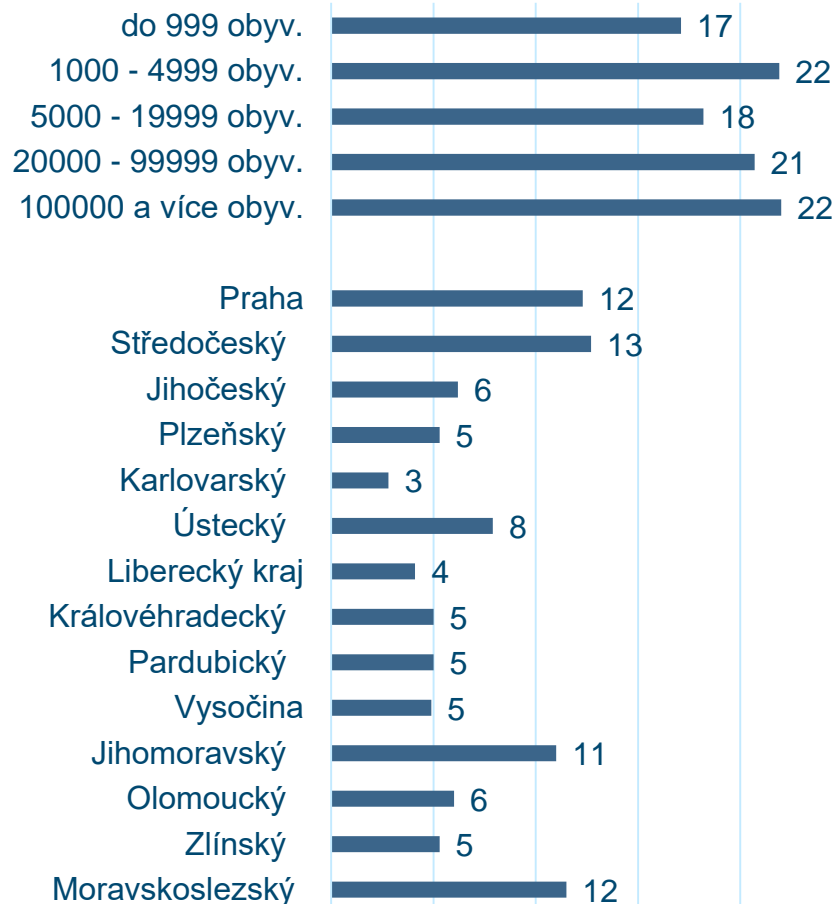
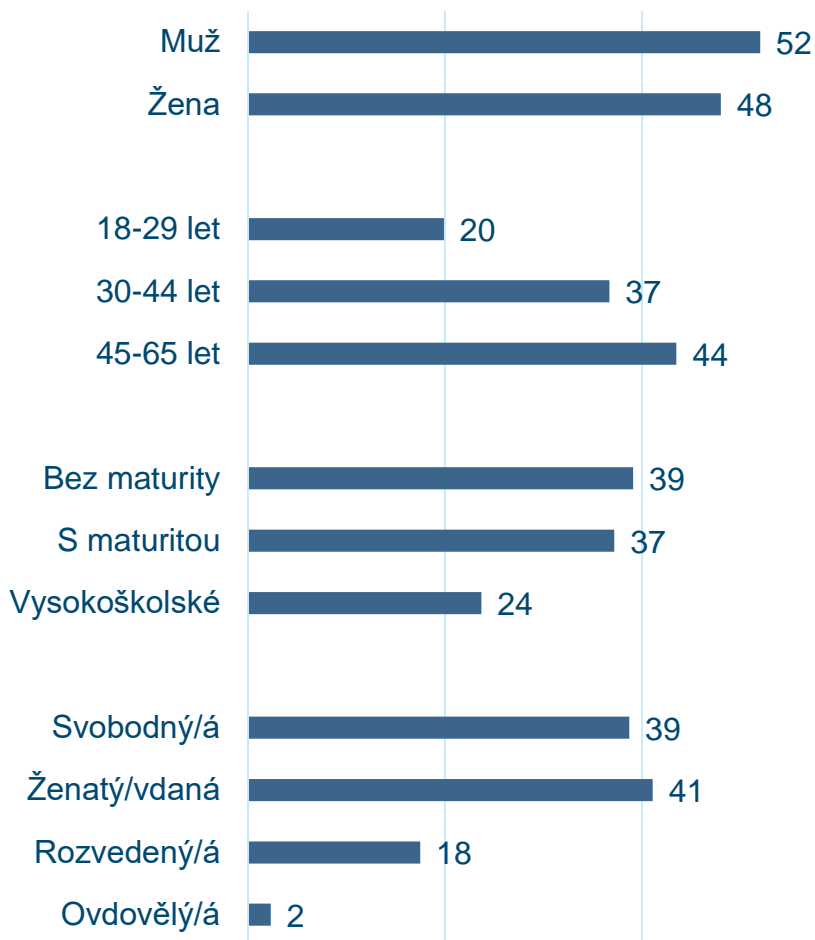
Cíl

- Povědomí o péči o děti po rozchodu/rozvodu rodičů
- Názory a postoje na rozdílné typy péče po rozchodu/rozvodu rodičů

Metoda

- Kvantitativní
- CAWI – online dotazník
- Reprezentativní soubor populace ČR ve věku 18 až 65 let
- Kvótní výběr podle pohlaví, věk, vzdělání, velikost místa bydliště, kraje
- Celkem dotázaných: n=1691
- Délka dotazování: v průměru 21 min.
- Sběr dat: STEM/MARK na Českém národním panelu
- Termín sběru dat: 27. 11. až 10. 12. 2020

Struktura souboru

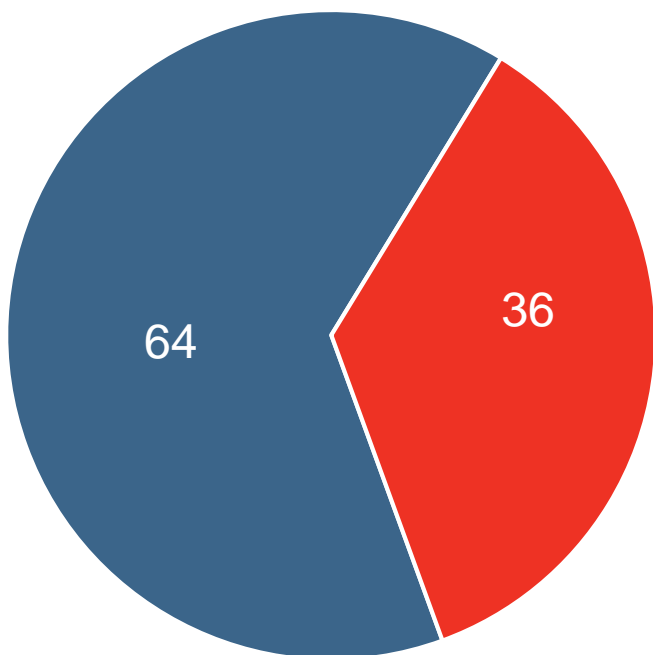

I. Zkušenosti

Zkušenosti s péčí o dítě

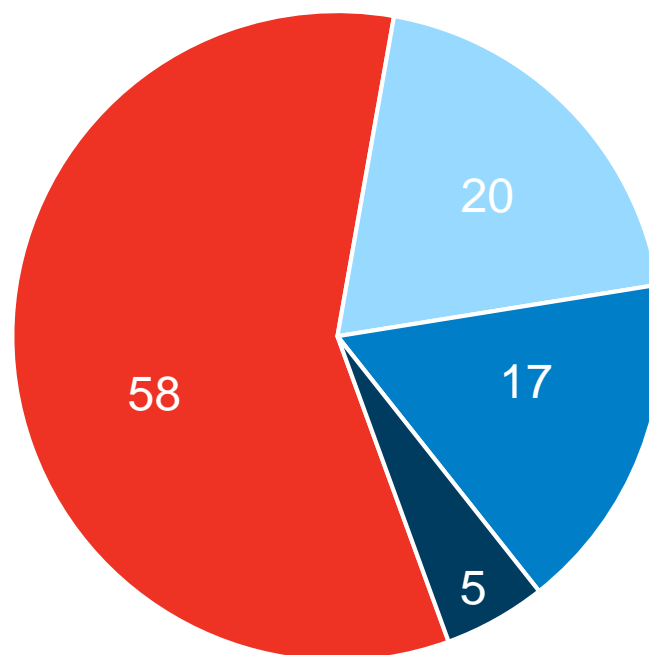
Má dítě

■ Ano ■ Ne

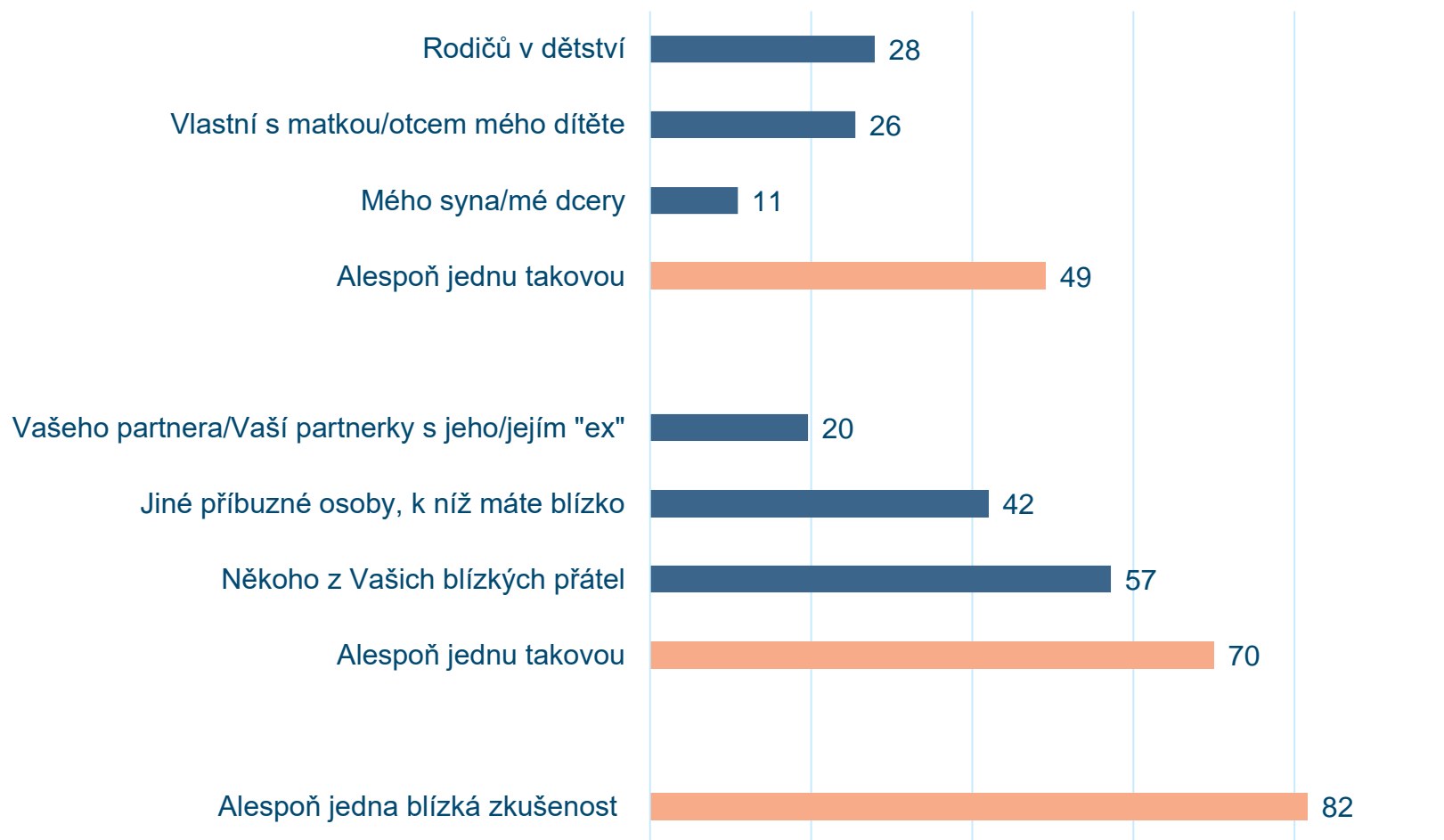

Nezaopatřené dítě v domácnosti

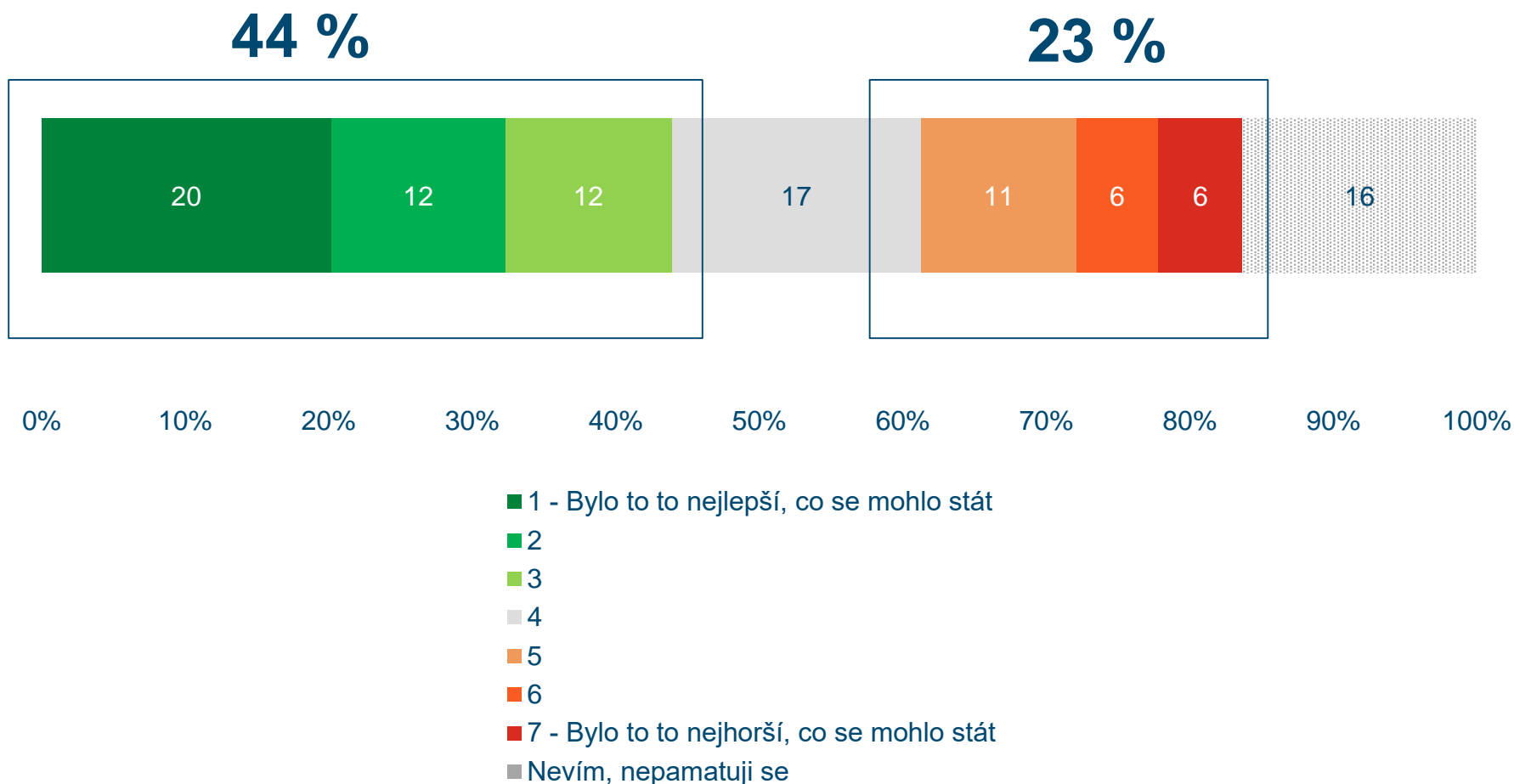
■ Žádné ■ Jedno ■ Dvě ■ Tři a více

Zkušenosti s rozvodem/rozchodem

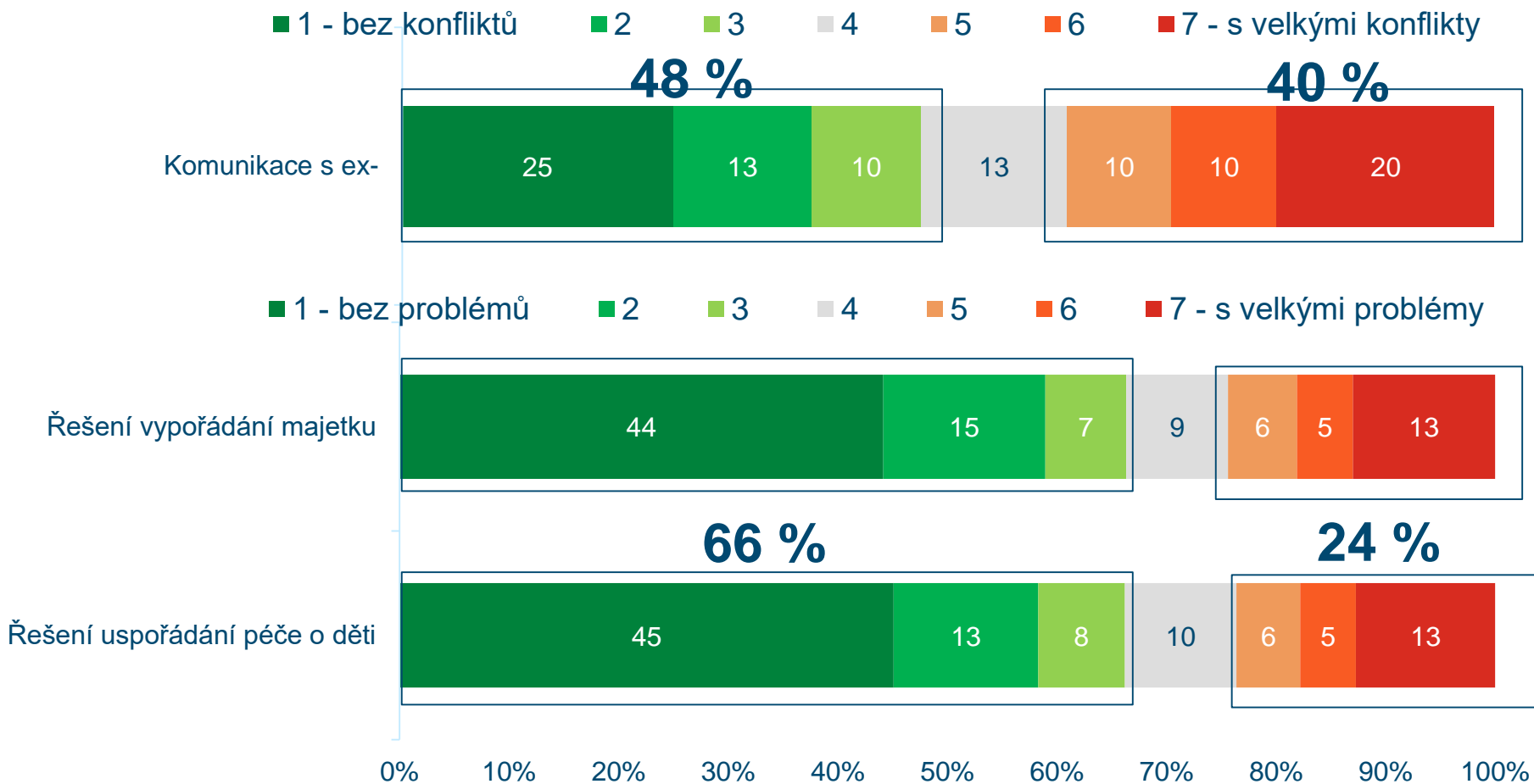
Zkušenosti s rozvodem/rozchodem rodičů

Zdroj: Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020, v %

Pozn.: Jen ti, co měli tuto zkušenost

Zkušenosti s vlastním rozchodem/rozvodem

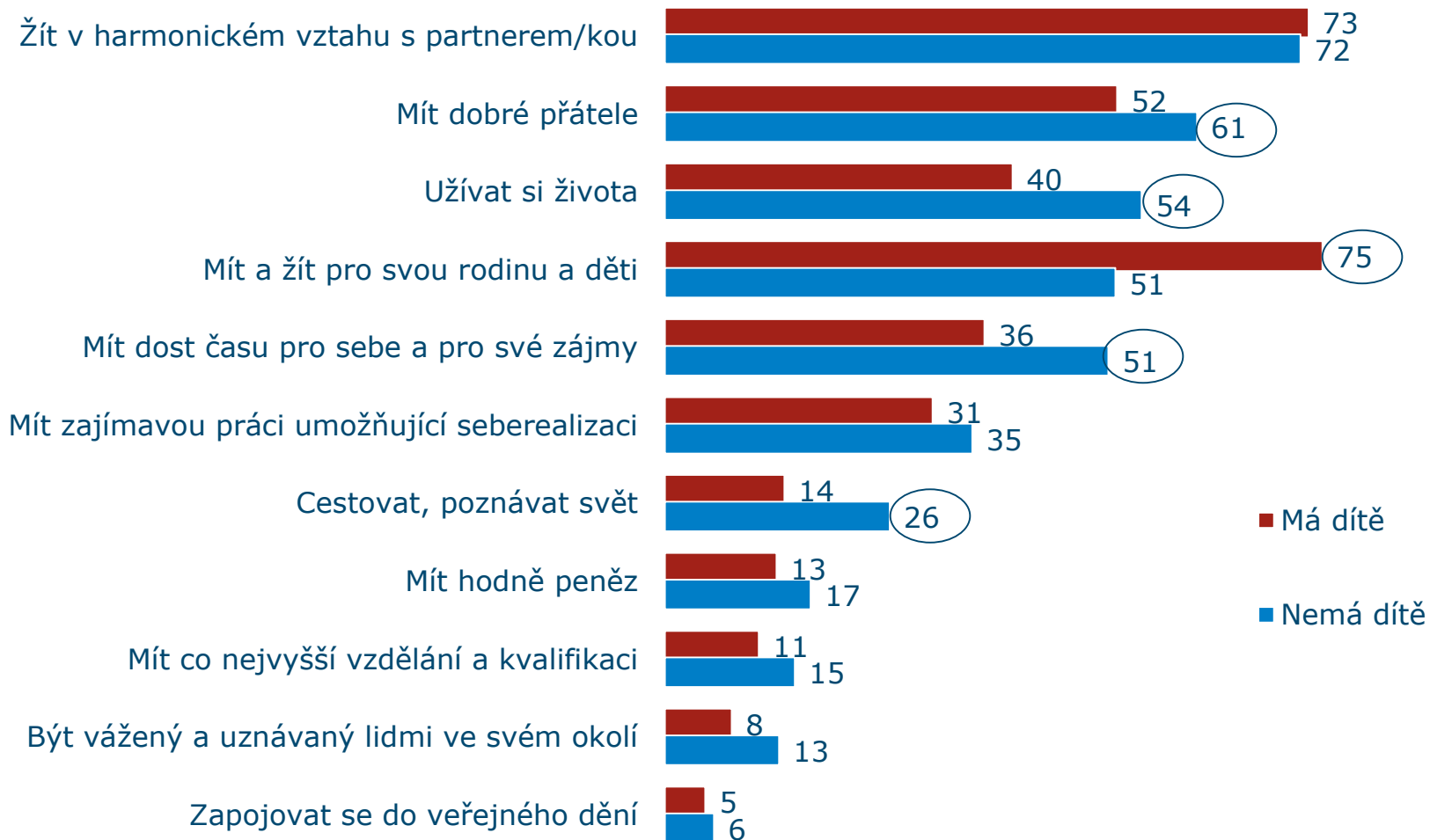
Zdroj: Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020, v %

Pozn.: Jen ti, co měli tuto zkušenost

II. Hodnoty

Hodnotový žebříček

velmi důležité

Vnímání rodiny

Pozitiva jednoznačně převažují. Přesto více než ¼ populace vnímá rodinu jako zdroj konfliktů a jako omezení při vlastním rozhodování. Ale jen pro 7 % je rodina vnímána jako zbytečná přítěž.

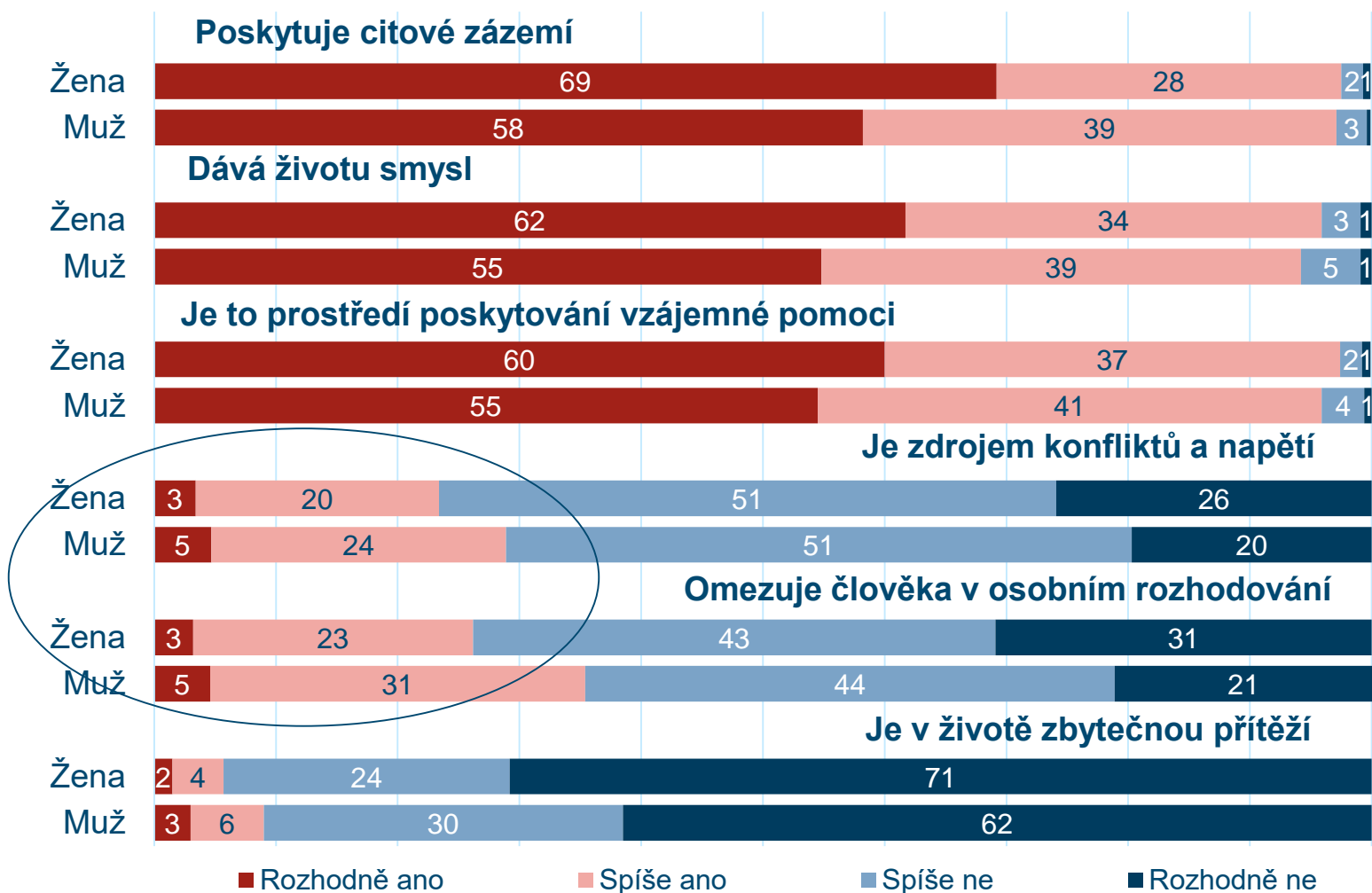
Kdo vnímá rodinu častěji pozitivně

- Ženy
- Ti, kteří mají děti (i dospělé)
- Věřící
- Spokojení se životem
- Dostatečně zajištění
- Ženatí/vdané

Kdo vnímá rodinu častěji negativně/méně pozitivně

- Muži
- Ti, kteří (zatím) nemají děti
- Nespokojení se životem
- Nedostatečně zajištění
- Svobodní

Vnímání rodiny

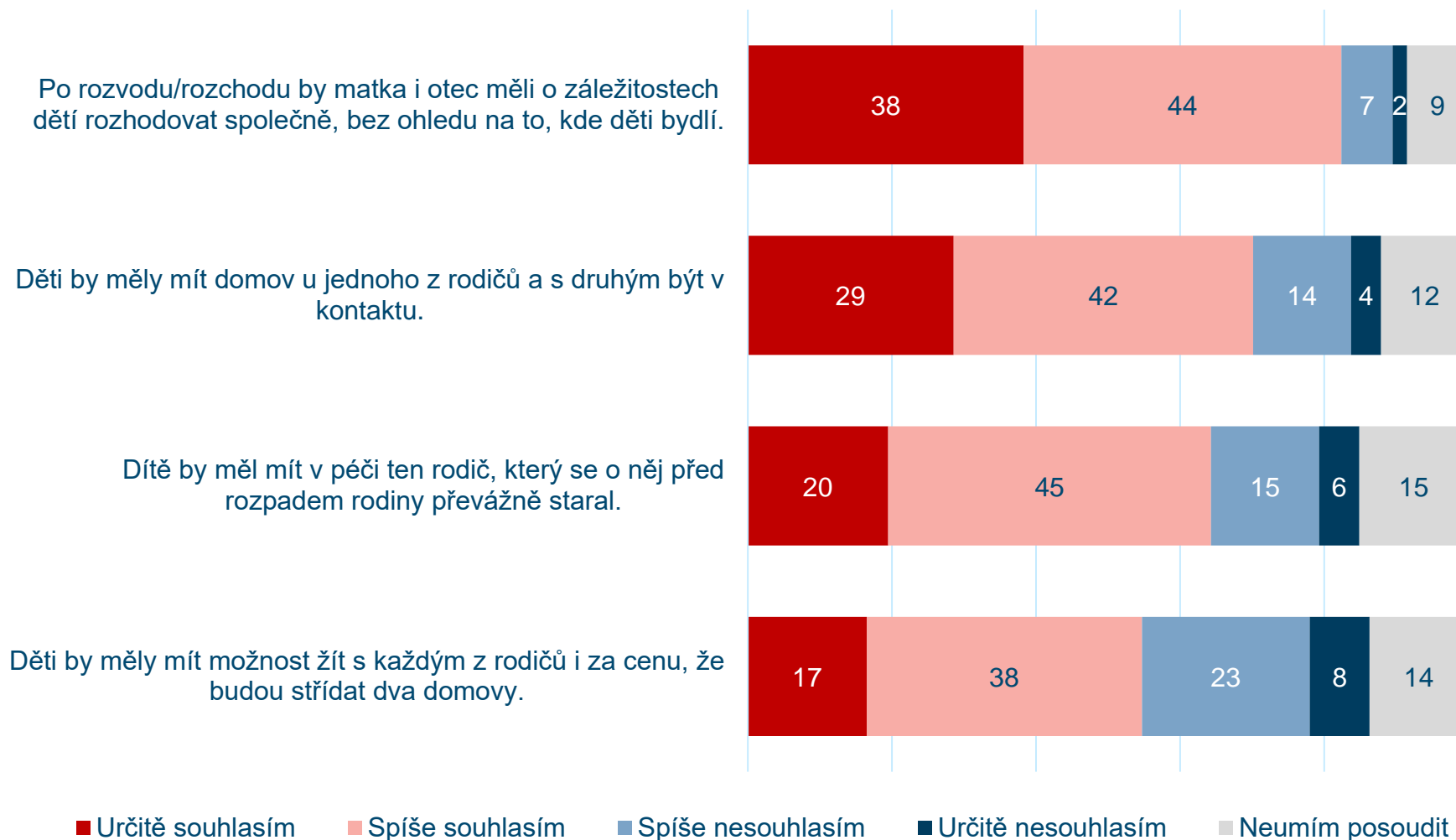
III. Postoje, názory, znalosti

Postoje rodina, manželství, děti

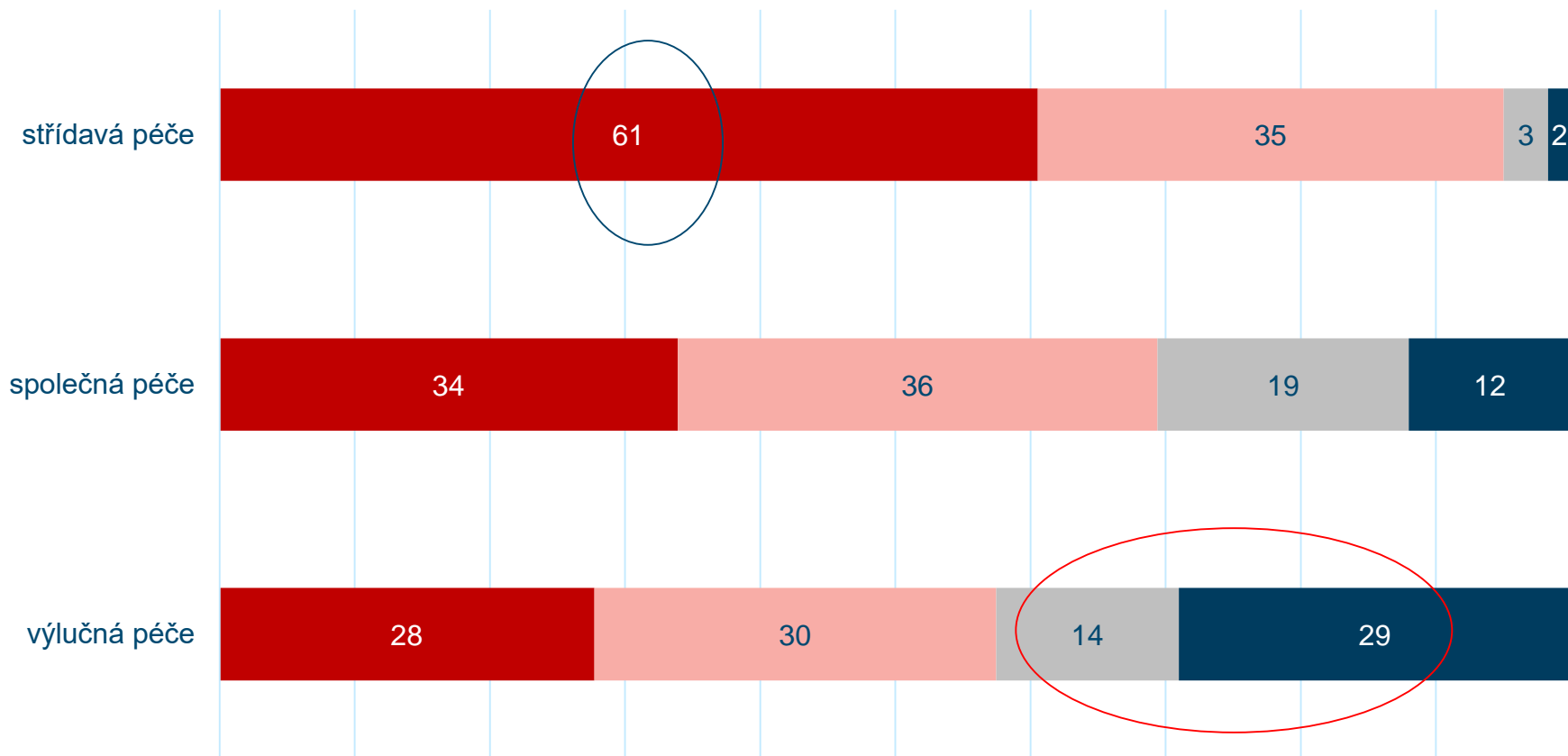
■ Rozhodně souhlasím
 ■ Spíše souhlasím
 ■ Spíše nesouhlasím
 ■ Rozhodně nesouhlasím
 ■ Nevím

Názory na péči po rozchodu/rozvodu rodičů

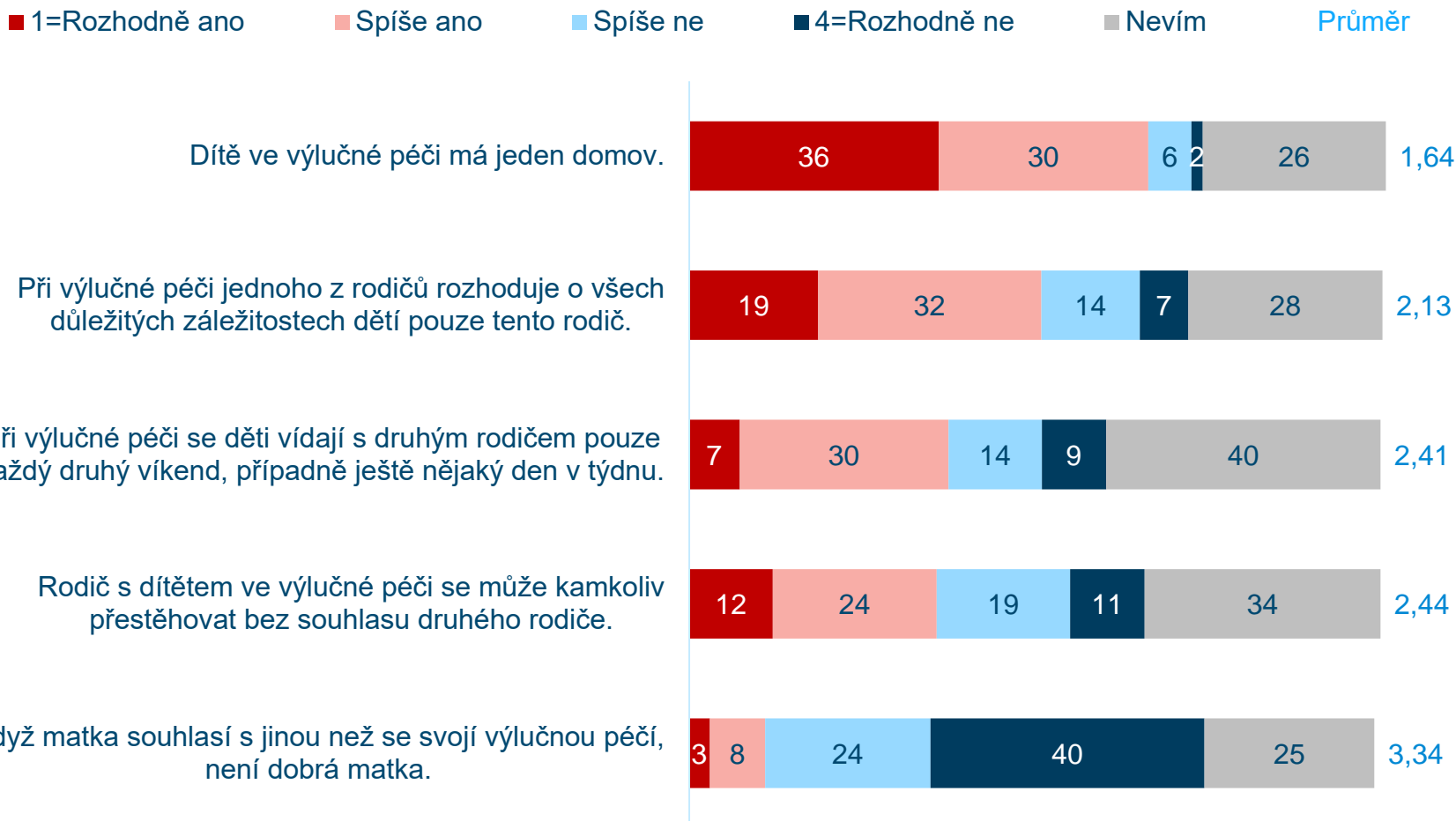

Znalost pojmů

- Ano a vím přesně, co znamená
- Ano a vím zhruba, co znamená
- Ano, ale nevím, co znamená
- Ne, nikdy jsem to neslyšel/a

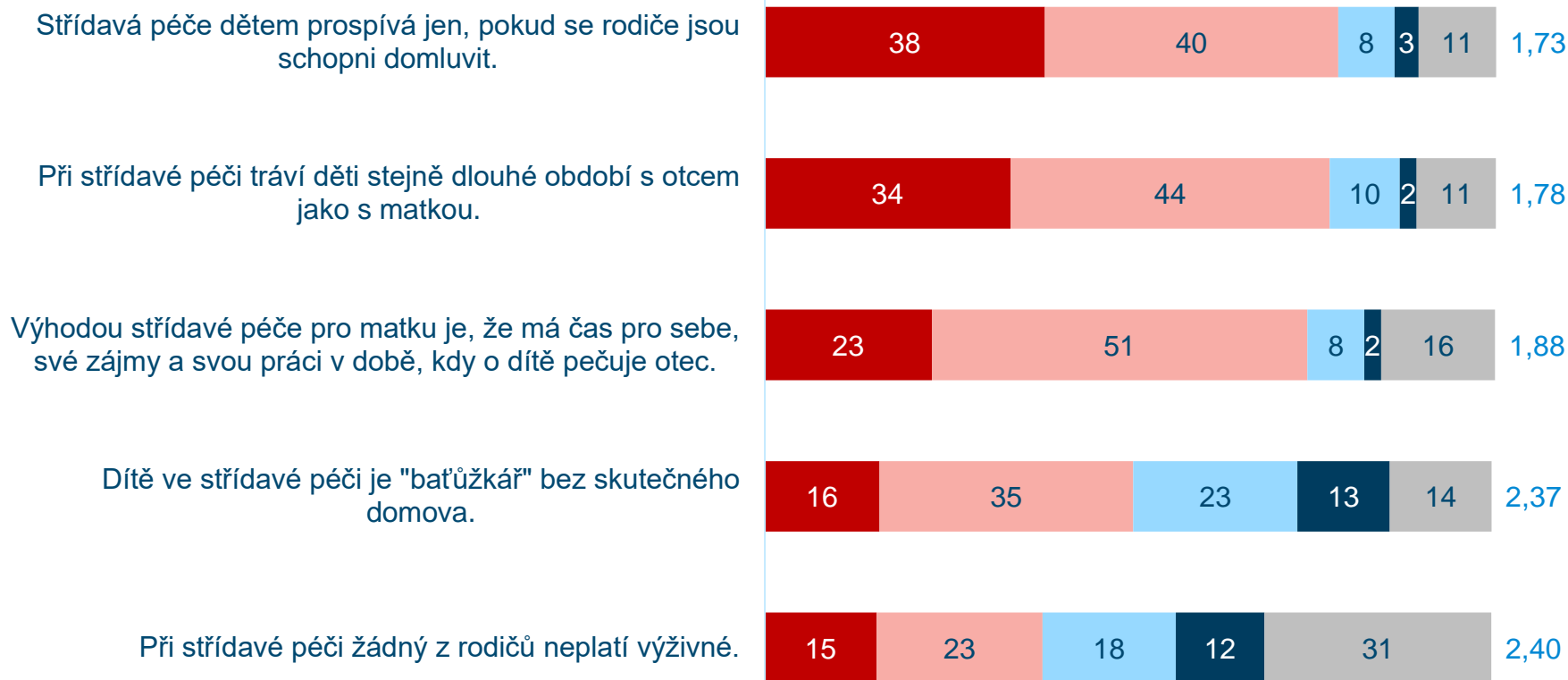

Výlučná péče

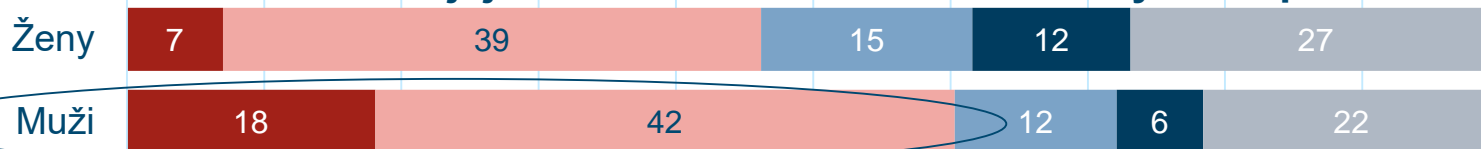
Střídavá péče

■ 1=Rozhodně ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ 4=Rozhodně ne ■ Nevím Průměr

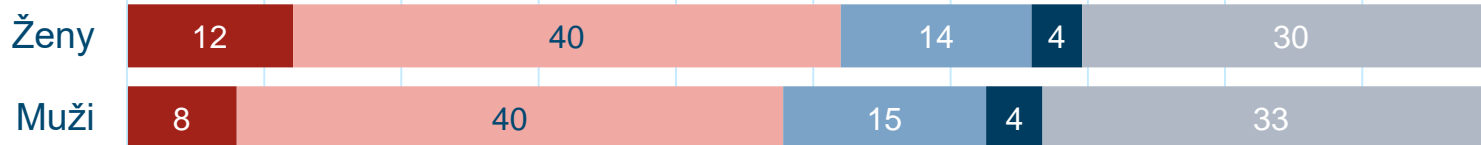

Prizmatem genderu

Otcové mají jen malou šanci dostat dítě do výlučné péče.

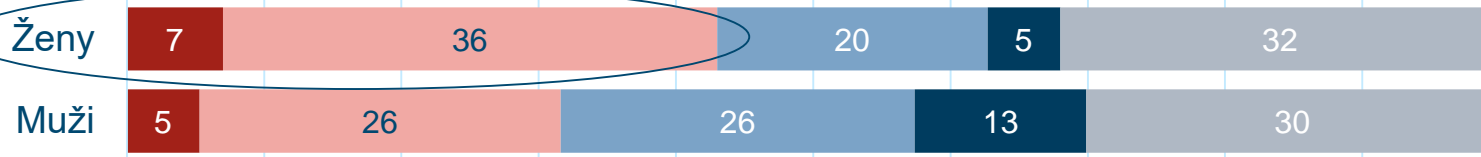
Střídavou péči prosazují většinou otcové.

Výlučnou péči prosazují většinou matky.

Otcové mají zřídka zájem mít dítě ve své výlučné péči.

■ Rozhodně ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ Rozhodně ne ■ Nevím

Shrnutí

- Rodičovská zkušenost je pro utváření hodnot a postojů souvisejících s rodinou logicky zásadním aspektem, rozchod/rozvod nemá významnější vliv na jejich změnu
- Rodina a její funkce jsou vnímány převážně pozitivně, nicméně pro 3 z 10 respondentů je rodina také zdrojem konfliktů
- Polovina respondentů (18 až 65 let) má zkušenost s rozvodem/rozchodem ze své vlastní rodiny (jako dítě, jako rodič, nebo jako prarodič), téměř polovina se k rozchodu/rozvodu partnerů s dětmi staví kladně
- 4 z 10 respondentů, kteří mají zkušenost s rozvodem, deklarují konfliktní komunikaci s ex-partnerem, zatímco „jen“ čtvrtina hodnotí průběh řešení rozdělení péče o děti jako problematický

Shrnutí

- Lidé vnímají rodičovství jako trvalý závazek i po rozchodu, a to v podobě zachování společného rozhodování o dětech, nicméně jedno hlavní bydliště dětí je vnímáno jako „lepší“ řešení než „baťůžkaření“ => zachování rodičovských rolí „na dálku“
- Jednoznačnou znalost významu střídavé péče deklaruje 6 z 10 respondentů, oproti tomu jen 3 z 10 respondentů si jsou jisti významem pojmu „výlučná“ péče.
- Výlučná péče je nahlížena jako rozhodování jednoho rodiče a jako doména matek, nicméně pokud se matka rozhodne pro jiný typ péče, není to vnímáno jako stigmatizující rozhodnutí
- Střídavá péče je považována za doménu otců (kteří se dle většinového názoru umí o své děti postarat stejně dobře jako matky). Zhruba polovina respondentů ale míní, že dítě ve střídavé péči nemá skutečný domov a dvě pětiny míní, že se při tomto typu péče neplatí výživné.

DĚKUJI ZA POZORNOST

lucie.zackova@vupsv.cz

Důležitost poradenství a odborné psychologické pomoci v řešení rozpadu rodiny dle VVM

Jana Barvíková

Potřeba informovanosti a edukace rodičů

- Partnerské vztahy – jak fungují, jak je rozvíjet, udržet a překonávat krize („partnerské kompetence“), možnosti párové terapie
- Prožívání rozchodu/rozvodu – fáze, provázení rozchodem/rozvodem (i s ohledem na děti), zpracování individuálních témat a zranění („od partnerství k rodičovství“)
- Výlučná, střídavá a společná péče - práva a povinnosti rodičů, rodičovská odpovědnost, kontakt s dětmi, práva dětí
- Jak nastavit péči o děti po rozchodu/rozvodu s ohledem na (individuální) potřeby dětí a možnosti rodičů („rodičovský plán“)
- Dohoda vs. soudní rozhodnutí (posilování odpovědnosti rodičů vs. přenášení odpovědnosti rodiči na instituce)
- Možnosti podpory – OSPOD, psychoterapie, párová terapie

(Expertní fokusní skupiny 2019)

Co změnit v rámci profese či systému – terapeuti

- Interdisciplinární spolupráce, provázanost a spolupráce všech odborníků, kteří s rodinou pracují
- Edukace rodičů ohledně možností podpory ze strany služeb, průběhu a nárocích rozvodu
- Podpora párové terapie
- Přiblížení odborné pomoci rodičům, kteří (zatím) nejsou motivovaní vyhledat poradenství či terapii
- Podpora terénní práce v multiproblémových rodinách (SAS)
- Dosažení dostupnosti a potřebné kvality sociálních služeb (psychoterapie, terénní práce apod.) - neobejde se bez adekvátního finančního ohodnocení pracovníků v sociálních službách (míněno napříč profesemi)

(Expertní fokusní skupiny 2019)

Důležitost vyhledání odborné psychologické pomoci (v %)

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Nevím
Rodiče, kteří <u>mají partnerské problémy</u> , by měli vyhledat odbornou psychologickou pomoc co nejdříve, aby nedošlo k nevratnému narušení jejich vztahu. (2)	26,9	45,7	11,2	2,8	13,4
Rodiče, kteří <u>už vážně uvažují o rozchodu</u> , by měli vyhledat odbornou psychologickou pomoc, aby se vztah ještě pokusili zachránit. (5)	22,0	43,0	18,5	3,4	13,1
Rodiče, kteří <u>směřují k rozchodu</u> , by měli vyhledat odbornou psychologickou pomoc, aby se dokázali rozejít dobře a jejich rozchod měl co nejmenší dopady na děti. (4)	25,4	44,9	13,3	3,1	13,2
Rodiče, kteří se <u>rozešli/rozvedli, a jejich komunikace o záležitostech dětí nefunguje</u> , by s ohledem na své děti měli vyhledat odbornou psychologickou pomoc. (3)	29,6	41,8	10,5	3,3	14,8
Rodiče, kteří <u>sou po rozchodu/rozvodu citově zranění</u> , by měli vyhledat odbornou psychologickou pomoc, aby své problémy nepřenášeli na děti. (1)	37,8	40,9	7,4	1,8	12,1

Zdroj: *Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020*

Měla by být návštěva poradny povinnou součástí řešení rozpadu rodiny?

DĚKUJI ZA POZORNOST!

jana.barvikova@vupsv.cz

web projektu

IP70612 Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě a role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového uspořádání péče

(Dítě v rodičovském konfliktu)

<https://www.vupsv.cz/projekty/?id=337>